

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3730/2023
04.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Александар Ковачевић, адвокат из ..., против туженог Акционарског друштва за ваздушни саобраћај „Air Serbia“ Београд са седиштем у Новом Београду, чији је пуномоћник Јелена Папић, адвокат из ..., ради утврђења дискриминације и злостављања на раду, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1742/23 од 05.05.2023. године, у седници одржаној 04.04.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1742/23 од 05.05.2023. године у делу који се односи на дискриминацију на раду.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1742/23 од 05.05.2023. године, као изузетно дозвољеној у делу који се односи на злостављање на раду .

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1742/23 од 05.05.2023. године у делу који се односи на злостављање на раду.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П1 2/18 од 28.12.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је трпео злостављање и дискриминацију на раду код туженог од стране генералног директора ББ, директора летачке оперативе ВВ, директора за људске ресурсе ГГ, менаџера за оперативу, регрутовање и обуку ДД и менаџера за оперативу, регрутовање и обуку ЂЂ као и одговорног лица туженог на начин ближе описан у том ставу изреке. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се забрани даље вршење злостављања односно

понављања описаних радњи злостављања из става првог изреке од стране генералног директора ББ, директора летачке оперативе ВВ, директора за људске ресурсе ГГ, менаџера за оперативу, регрутовање и обуку ДД и менаџера за оперативу, регрутовање и обуку ЂЂ као одговорних лица туженог. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова: због умањења опште животне активности исплати износ од 200.000,00 динара, због повреде части износ од 200.000,00 динара, због повреде угледа износ од 200.000,00 динара, због повреде права личности износ од 200.000,00 динара, због повреде достојанства износ од 200.000,00 динара, због повреде положаја износ од 200.000,00 динара, због повреде личног и професионалног интегритета износ од 200.000,00 динара и на име претрпљеног страха износ од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од доношења пресуде до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде материјалне штете по основу изгубљене добити за период од 14.03.2014. године до 31.01.2014. године исплати износ од 342 USD са затезном каматом на начин ближе наведен у том делу изреке; по основу изгубљене добити за период од 01.04.2014. године до 30.04.2014. године исплати износ од 684 USD са затезном каматом на начин ближе наведен у том делу изреке; по основу изгубљене добити за период од 01.05.2014. до 31.05.2014. године, исплати износ од 684 USD са затезном каматом на начин ближе наведен у том делу изреке; по основу изгубљене добити за период од 01.06.2014. до 14.06.2014. године исплати износ од 342 USD са затезном каматом на начин ближе наведен у том делу изреке. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да о свом трошку објави пресуду на CREW PANEL-у, у новинама туженог „Skylights“ и у дневним новинама „Политика“. Ставом шестим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка уз износу од 200.150,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1742/23 од 05.05.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду тршкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, позивајући се на члан 404.ЗПП.

Тужени је поднео одговор на ревизију са захтевом за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 72/11 ... 10/23), Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца дозвољена (осим у делу који се односи на злостављање на раду) на основу члана 403.став 2. тачка 2. ЗПП и да зато нема разлога да се испитују услови из члана 404. цитираног закона, али да није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновани су ревизијски наводи да је другостепени суд учинио битну повреду из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, јер је другостепени суд побијену одлуку засновао на чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку. Супротно тврдњи ревидента ревизијски суд сматра да је жалбени суд оценио битне жалбене наводе који су од значаја за пресуђење ове парнице, па није учињена битна повреда из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. ЗПП. Указивање на погрешно утврђено чињенично стање није дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код туженог на неодређено време почев од 24.03.2002. године када је са правним претходником туженог „ЈАТ Airways“ закључио уговор о раду број .. . Анексом уговора о раду 15.06.2006. године распоређен је на послове кабинског особља I класе (stw/std) фактор stw/std, летачки послови. Закључењем уговора о раду 26.11.2008. године, престали су да важе сви уговори о раду и анекси уговора о раду, осим акта којим је тужилац засновао радни однос на неодређено време на радном месту стјуарта, односно кабинског особља I класе. Тужени је донео Правилник о организацији и систематизацији послова 04.03.2014. године, сходно ком је тужилац Анексом од 28.04.2014. године, са радног места кабинског особља I класе премештен на радно место кабинско особље - чартер почев од 30.05.2014. године, анексом од 23.09.2014. године, остао је распоређен на радно место кабинског особља – чартер, на ком радном месту је тужилац радио до 31.10.2014. године. Анексом уговора о раду 10.10.2014. године је распоређен на радно место контролор изгледа кабине почев од 01.11.2014. године уз предвиђену основну зараду у износу од 66.000,00 динара за пун фон радних часова месечно и стандардни учинак (40 сати недељено). Услед статусне промене током 2013. године, када је страна компанија „Etihad“ преузела 49% власништва „ЈАТ ервејз“ АД Београд дошло је до промене пословног имена и то промене у структури и организацији туженог. У брошури “Нови почетак“ сви запослени су обавештени да је Влада Републике Србије одобрила покретање програма решавања вишка запослених којим свим запосленима омогућава да се пријаве за добровољан одлазак из компаније. Запослени су позвани да се до 06.09.2013. године изјасне да ли желе да се пријаве за добровољни одлазак а да се у случају да не желе да се пријаве за добровољни одлазак пријаве на жељену позицију. Компанија „Etihad“ је 19.09.2013. године, преко својих проценитеља, организовала проверу радних способности и вештина запослених код туженог (оцењивање је укључивало комуникацију на енглеском, писани текст провере знања енглеског језика, интервју и пробни тимски задатак). Тужилац је 01.11.2013. године добио информацију да није задовољно на процени. У периоду од 14.03.2014. године до 14.06.2014. године, није био на списку плана летења. Директор Сектора летачке оперативе ВВ је са тужиоцем 26.03.2014. године обавио разговор и саопштио му да ће бити премештен на чартер лет након чега је закључен анекс 30.05.2014. године. На списак запослених који раде чартер летове тужилац је укључен 11.06.2014. године. Са запосленим који раде на пословима кабинско особље и вођа кабинског особља у септембру 2013. године организована је обука за рад на новом типу авиона Airbus 319/320 у Абу Дабију и тужилац није био на списку запослених који су упућени на нову обуку, а међу запосленима који су послати на обуку било је и млађих и старијих запослених и запослених сличних година као

тужилац. Решењем о отказу уговора о раду од 25.01.2021. године, тужиоцу је престао радни однос као технолошком вишку због престанка потребе за обављањем послова на које је распоређен услед економских и организационих промена, а није било могућности за његовим даљем ангажовањем на другим или сличним пословима.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања правилно су нижестепени судови одлучили када су одбили тужбени захтев за утврђење да је тужени описаним актима својих запослених као одговорних лица дискриминаторски поступао према тужиоцу и за забрану даље дискриминације, а следствено томе и за накнаду нематеријалне и материјалне штете и јавно објављивање пресуде. Нижестепени судови су заузели становиште да тужилац није учинио вероватним да је тужени према њему извршио дискриминацију по основу старосне доби или неког његовог личног својства.

Неосновано се ревизијом тужиоца указује да је материјално право погрешно примењено.

Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/09), у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и чланова њихових породица, или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на неком личном својству.

Чланом 18. Закона о раду прописано је да је забрањена непосредна и посредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на пол, рођење, језик, расу, боју коже, старост, трудноћу, здравствено стање, односно инвалидност, националну припадност, вероисповест, брачни статус, породичне обавезе, сексуално опредељење, политичко или друго уверење, социјално порекло, имовинско стање, чланство у политичким организацијама, синдикатима или неко друго лично својство. Према члану 20 став 1. истог закона дискриминација из члана 18. је забрањена, између осталог, у односу на сва права из радног односа, па и на отказ уговора о раду. У случајевима дискриминације у смислу одредби чланова 18-21. овог Закона, запослени на основу члана 23. став 1. истог закона мора да учини вероватним акт дискриминације - да је према тужиоцу неједнако поступано, односно неоправдано прављена разлика због неког личног својства – његову старосну доб, у односу на друге запослене или бивше запослене у „Air Serbia“ Београд. Наиме, да би постојала штета због претрпљених душевних болова из назначеног основа дискриминације, неопходно је да постоји поступање одговорних лица код туженог које се огледа и испољава у таквом опхођењу према тужиоцу да је наведеним радњама доведено у питање неко његово лично својство-старосна доб.

Одредбама члана 21. Устава РС утврђено је да су пред Уставом и законом сви једнаки, да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања,

културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Забрана дискриминације зајемчена је и међународним правним изворима – Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 14.) и Додатним протоколом број 12 уз Европску конвенцију, као и Међународним пактом о грађанским и политичким правима (члан 26).

Из наведених одредаба цитираних Закона и Устава произлази да су најбитније карактеристике дискриминације - прављење разлике између лица које тврди да је дискриминисано и других лица у истој или упоредивој ситуацији, које при том мора бити неоправдано и мора бити везано за неко лично својство дискриминисаног лица. Према члану 45. став 2. Закона о забрани дискриминације и члану 23. став 2. Закона о раду тужилац треба да учини вероватним акт дискриминације, односно да му је због неког личног својства повређено људско или мањинско право зајемчено Уставом, што је неопходна претпоставка да би се могла утврдити повреда начела забране дискриминације.

Супротно ревизијским наводима, тужилац у конкретном случају није учинио вероватним да је био жртва дискриминације од стране својих претпостављених (одбијањем комуникације са тужиоцем, ускраћивањем права на рад, неукључивањем тужиоца у распоред летења и на обуку за школовање на новом типу авиона Airbus 319/320 у Абу Дабију, онемогућавањем напредовања под истим условима као другим запосленима и др.). Наиме, у конкретном случају тужилац није задовољио на процени (након тестирања и оцењивања) коју су организовали представници „Etihad Airways “ и који су путем меила обавестили туженог да ће они контактирати предвиђено летачко особље и обавестити кандидате о почетку обуке. Такође, поступањем туженог није доведен у неједнак положај у односу на лица која се налазе у истом правном положају, по основу неког свог личног својства у смислу једног од основних начела Устава РС о забрани дискриминације (члан 21.) и члана 1. протокола 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, којом је утврђена општа забрана дискриминације у остваривању права која предвиђа закон. Тужени је спроводио договорену пословну политику свог већинског власника и то како у погледу стратегије и циљева, тако и у погледу људства и кадрова. Зато су нижестепени судови правилно применили материјално право закључивши да у овом случају нема аката дискриминације у смислу члана 45. Закон о забрани дискриминације и чланова 18-23 Закона о раду јер одговорна лица туженог нису направила разлику у положају тужиоца као свог запосленог по основу неког његовог личног својства у односу на друга лица у тој компанији. Стога није повређено начело једнаких права и обавеза и није извршена дискриминација тужиоца по личном својству, па следом тога нема ни основа за накнаду штете.

Наводима ревизије понављају се жалбени разлози који су били предмет правилне и потпуне оцене другостепеног суда и оспорава утврђено чињенично стање, што није дозвољен ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. ЗПП.

Из наведених разлога, Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке на основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против другостепене пресуде у делу који се односи на злостављање на раду, Врховни суд је оценио да нису испуњени услови за одлучивање о ревизији тужиоца као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11... 10/23) јер у конкретном случају не постоји потреба за уједначавањем судске праксе, нити потреба новог тумачења права, као ни да се размотре правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана. Правноснажном пресудом одлучено је о захтеву тужиоца у спору за остваривање судске заштите због злостављања на раду, утврђењем да он није претрпео злостављање (на описани начин), па следом тога и за накнаду нематеријалне штете. Узимајући у обзир врсту спора и садржину тражене судске заштите, начин пресуђења и разлоге које су нижестепени судови дали за своје одлуке, Врховни суд је оценио да у конкретном случају не постоји потреба за разматрањем правног питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, нити потреба за уједначавањем судске праксе и новим тумачењем права у погледу примене одредбе члана 6. Закона о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС“, бр. 36/10), којим је дефинисан појам злостављања и извршиоца злостављања. Разлози ревизије се делом односе на битне повреде одредаба парничног поступка због чега се посебна ревизија не може изјавити. Имајући у виду наведено, као и да се у конкретном случају ради о парници ради утврђења злостављања на раду и накнаде штете, у којима одлука о основаности тужбеног захтева и примена материјалног права зависе од утврђеног чињеничног стања у сваком конкретном случају, то одлуке нижестепених судова којима је евентуално другачије одлучено о истом правном питању, не представљају нужно и различито поступање суда у истој правној ствари. Из наведених разлога, одлучено је као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије применом члана 410. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку, Врховни суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Спор због злостављања на раду или у вези са радом јесте радни спор (члан 29. став 4. Закона о спречавању злостављања на раду). Законом о спречавању злостављања на раду нису предвиђена посебна правила о дозвољености ревизије. Одредбом члана 441. ЗПП, прописано је да је ревизија дозвољена у парницама о споровима о заснивању, постојању и престанку радног односа.

Одредбом члана 403. став 3. ЗПП прописано је да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијеног дела не прелази динарску противвредност 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужбу ради утврђења злостављања на раду и накнаде штете тужилац је поднео 17.12.2014. године. Вредност предмета спора је 1.827.567,42 динара.

Имајући у виду да се тражена правна заштита не односи на заснивање, постојање или престанак радног односа, а да вредност предмета спора побијаног дела новчаног потраживања не прелази динарску противвредност 40.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе, то је Врховни суд нашао да је ревизија недозвољена, применом члана 403. став 3. ЗПП.

На основу изнетог, применом члана 413. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

Врховни суд је одбио захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију, с обзиром да исти нису били нужни за вођење ове парнице у смислу члана 154. став 1. ЗПП, због чега је у смислу одредбе члана 165. став 1. ЗПП одлучено као у ставу четвртом изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић